Druga knjiga Mojsijeva – Izlazak

Knjiga Izlaska: od Ramsesa do Sinaja

Raspored dana

60 minuta	Uvod	
60 minuta	1. poglavlja 1 – 4	Izabranje otkupitelja (Mojsije)
	2. poglavlja 5 – 11	Faraon i 10 zala
45 minuta	3. poglavlja 12 – 15	Pasha i izlazak
50 minuta rad u skupinama		Crveno more i njegovo duhovno značenje
60 minuta	4. poglavlja 15 – 18	Početak lutanja pustinjom, prva 3 mjeseca
60 minuta	5. poglavlja 15–24; 32–34	Izrael na Sinaju, davanje Zakona, savez
45 minuta	6. poglavlja 25–31; 35–40	Božje svetište i njegovi svećenici

Pregled povijesti spasenja u SZ-u

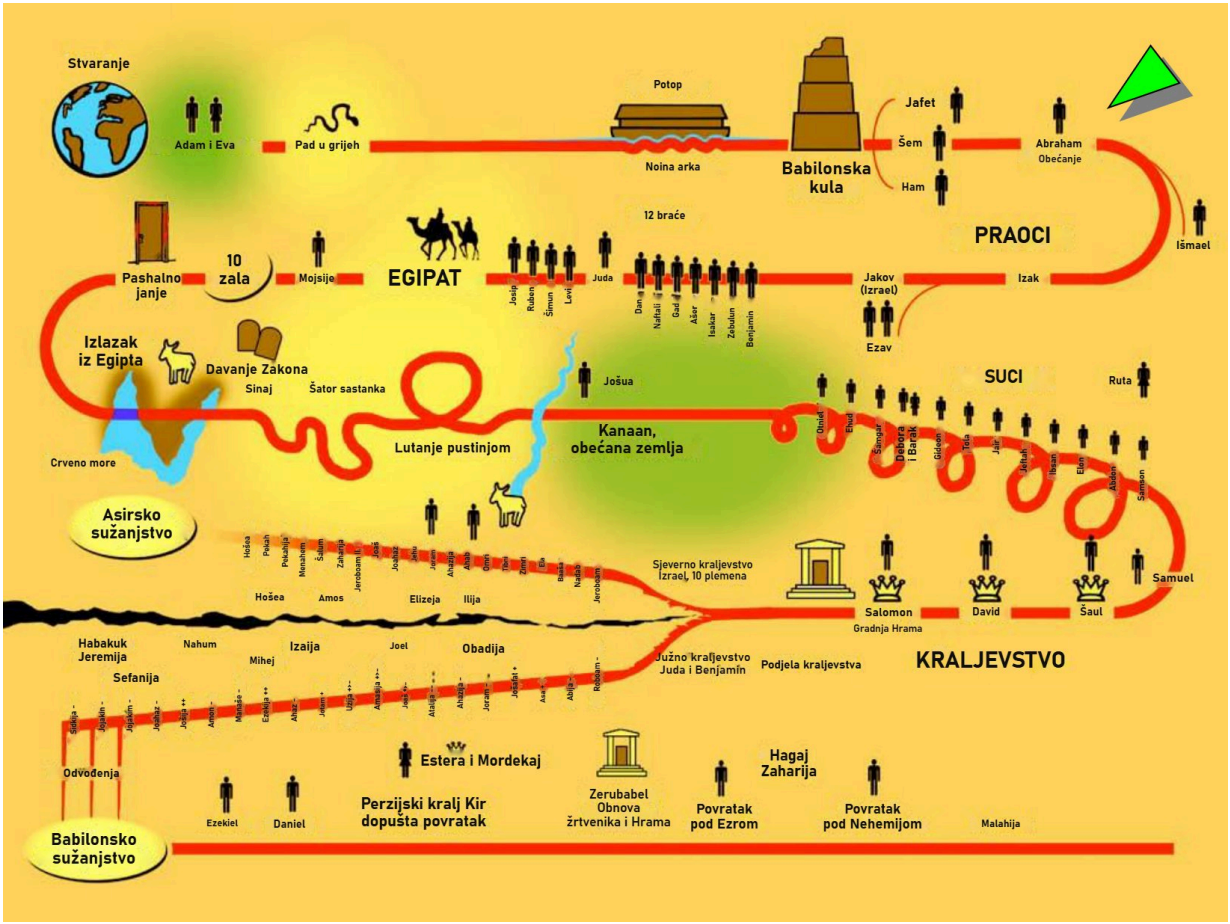

(Shema: put povijesti spasenja u Starom zavjetu od stvaranja, Adama i Eve i pada u grijeh preko potopa, gradnje Babilonske kule, praotaca, Egipta, izlaska, Sinaja i lutanja pustinjom, sudaca i kraljevstva do asirskoga i babilonskog sužanjstva i povratka pod Ezrom i Nehemijom.)

Pisac

Mojsije je više puta dobio izravnu zapovijed da piše

Mojsije se navodi kao pisac. Mojsije sluša Gospodinovu riječ: oko 63 puta u Izlasku se pojavljuje takozvana proročka formula „Gospodin reče“. Mojsije je jedini slušatelj i stoga mora biti i pisac.

Izraz „Mojsijev Zakon“ ne razlikuje pojedine knjige, nego misli na cijelo Petoknjižje. Tako se naziva i na mnogim drugim mjestima u SZ-u, što jasno potvrđuje Mojsija kao pisca cjeline. NZ i sam Isus također potvrđuju Mojsija kao pisca cijeloga Petoknjižja.

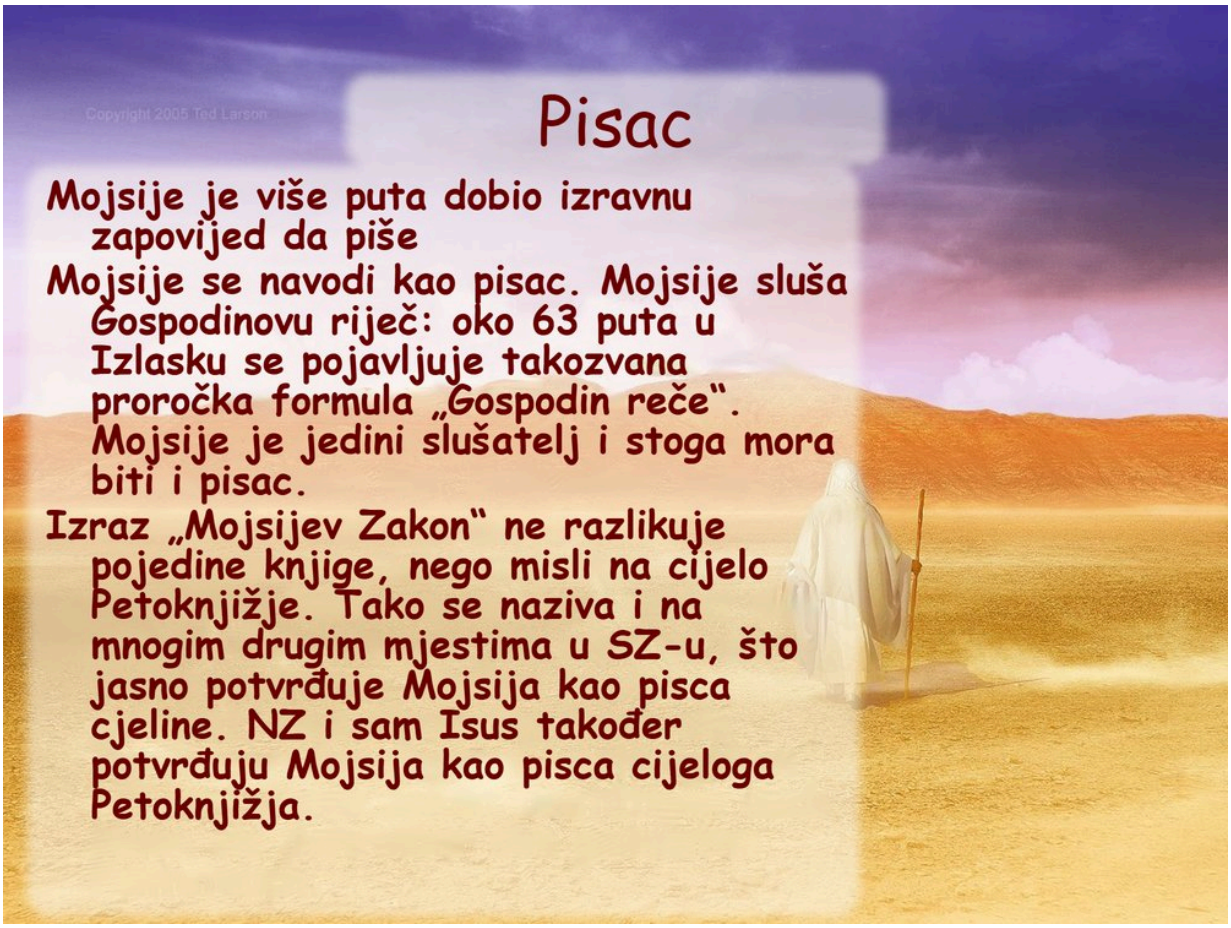

Mojsije Krist

Mojsije je bio prorok, Krist je to također. Dj 3,22 – Pnz 18,15+18+19

Izrael je kršten u Mojsija, mi u Krista. 1 Kor 10,2

Mojsija je odbacio njegov narod, Krist je doživio isto (npr. Dj 7,20 i d.)

Mojsijeva pjesma (Izl 15 / Pnz 32) i pjesma Janjetova. Otk 15,3

Tipologija (slikovito značenje)

Duhovni smisao Pisma

1 Korinćanima 10,11

Sve se to [*osobito izlazak*] njima događalo kao ***predslike*** [grč. typos] i napisano je za opomenu nama, do kojih je došao svršetak vjekova.

Rimljanima 15,4

Jer sve što je prije napisano, napisano je za našu pouku, da po strpljivosti i po utjesi Pisama imamo nadu.

Luka 24,27 + 32

I počevši od Mojsija i od svih proroka, protumačio im je u svim Pismima ono što se odnosilo na NJEGA.

I rekoše jedan drugomu: Nije li gorjelo srce naše u nama dok nam je govorio na putu, dok nam je otvarao Pisma?

Krist je ključ tipologije!

SZ je slikovnica NZ-a!

U SZ-u je Novi skriven, u NZ-u je Stari otkriven!

Tipološko značenje Egipta i faraona

Faraon, u Egiptu štovan kao bog, slika je Sotone:

... u kojima je **bog ovoga svijeta** zaslijepio um nevjernika, ... 2 Korinćanima 4,4

Egipat je predslika bezbožnoga svijeta pod Sotoninim nasilnim gospodstvom:

... koji je samoga sebe predao za naše grijehe da nas izbavi iz **sadašnjega zloga svijeta**, ... Galaćanima 1,4

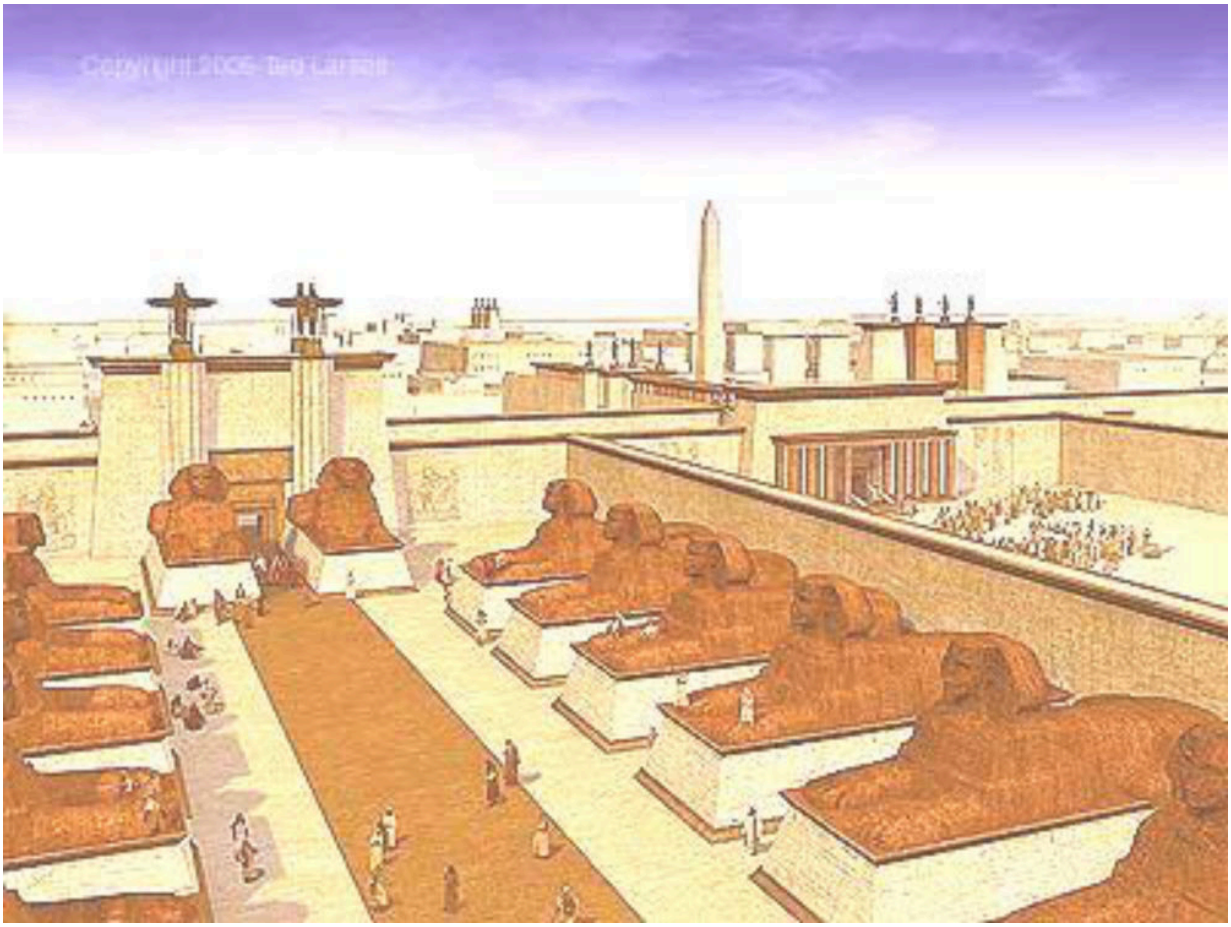

Povijest i datiranje

Tumačenje svih podataka o godinama i obrada svih povijesnih podataka i činjenica cijele regije doveli su do 2, možda i 3 glavna smjera. Jedan smjer zastupa vrlo rani izlazak oko 1606. pr. Kr., drugi 1445. pr. Kr., a treći zastupa kasni izlazak, naime 1200. pr. Kr.

Na ovom je mjestu vrijedan spomena rad Rogera Liebija „Zur Chronologie des AT“ (na njemačkom), svibanj 2006., koji donosi dobre dokaze za 1606. pr. Kr.

Za konačno datiranje vjerojatno su potrebna još daljnja istraživanja. No možemo poći od toga da se izlazak dogodio u jednoj od gore navedenih godina, u svakom slučaju oko sredine 2. tisućljeća prije Krista.

Posebne teme Izlaska

Savez i Zakon

…. za Kovčeg, u kojem je savez Gospodnji, koji je sklopio s našim očevima kad ih je izveo iz egipatske zemlje.

1 Kr 8,21

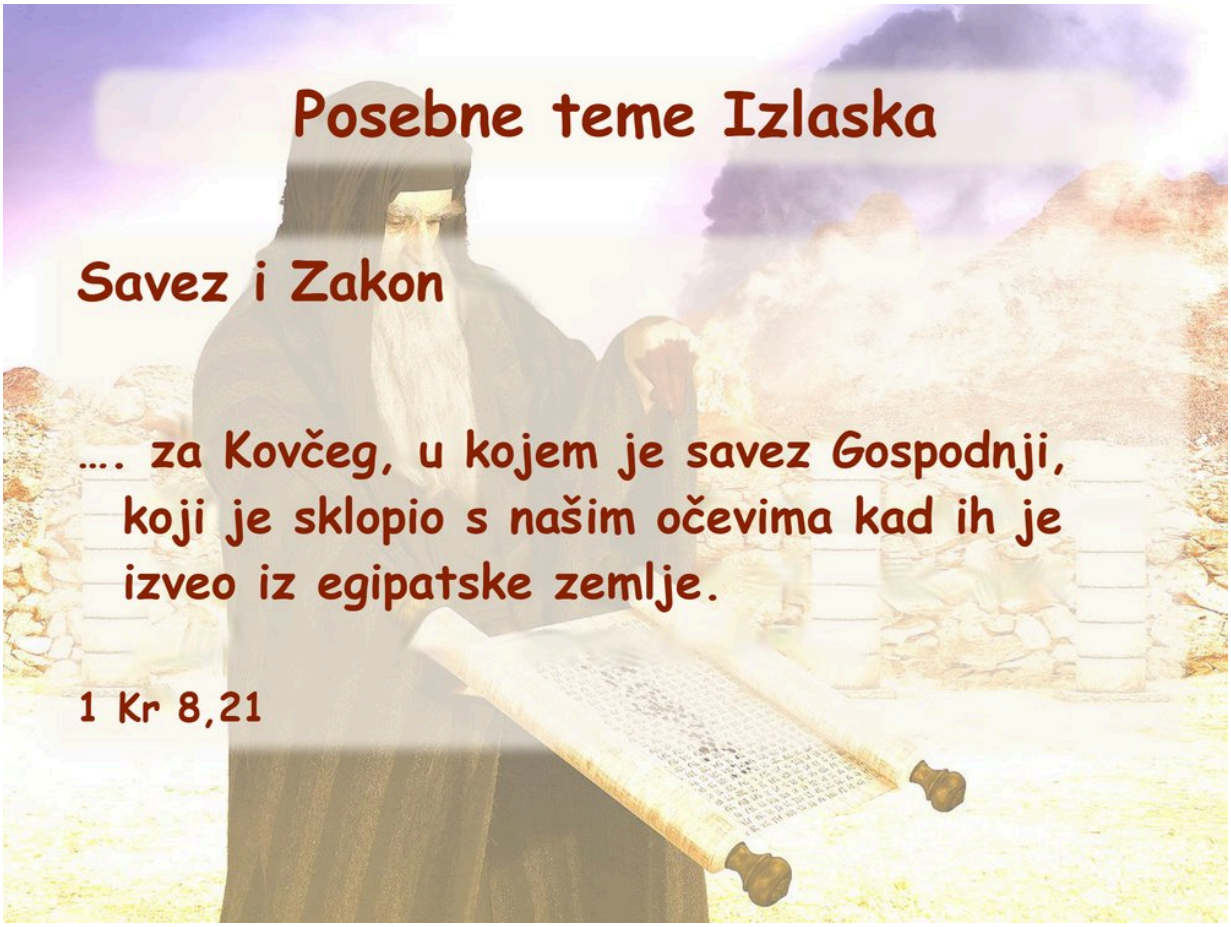

Božja objava

Teofanija

Bog se Mojsiju objavljuje imenom „JAHVE“.

Bog se objavljuje u Anđelu Gospodnjem.

Bog se pokazuje u ognju, u oblaku koji čini vidljivom njegovu sveprisutnost. Noću, u tami, taj je oblak od ognja.

Mojsije vidi Božju slavu straga.

Svetište

(Slika: Mojsije gleda svetište usred tabora.)

Čuda

Cijelo putovanje naroda u pustinji, mnoštva od oko 2,5 milijuna ljudi, od početka do kraja može se objasniti samo nadnaravno.

„Sva čuda, velika ili mala, ljudima su nemoguća i prekid su redovitih prirodnih zakona, koji su temelj znanosti. Zato su čuda, i Bog ih je dao ljudima da dokaže da na nebu postoji Bog, koji je moćniji nego što itko može sanjati.“ R. Laird Harris

Pregled Izlaska

1. dio: poglavlja 1 – 18

Oslobođenje iz Egipta

Kažnjavanje tlačitelja

Oslobođenje potlačenih

Što je Bog i što čini za svoj narod

Vrijeme bez Zakona

2. dio: poglavlja 19 – 40

Dovedeni k Bogu

Božji odnos prema njegovu narodu

Na Sinaju

Što je narod za Boga

Nakon davanja Zakona

Struktura Izlaska

Pogl. 1-12: sužanjstvo izraelskoga naroda u Egiptu

- Priprema za oslobođenje (pogl. 1-4)
- Pokušaji oslobođenja (pogl. 5-12)

Pogl. 13-18: Božje oslobođenje izraelskoga naroda iz Egipta i njegova prisutnost u pustinji

- Božje vodstvo izraelskoga naroda iz Egipta (pogl. 13-15)
- Božje vodstvo i skrb u pustinji (pogl. 16-18)

Pogl. 19-40: Božje davanje Zakona na Sinaju

- Sklapanje saveza (pogl. 19-24)
- Odredbe saveza za Šator sastanka i svećeništvo (pogl. 25-31)
- Narod saveza u pobuni (pogl. 32)
- Obnova saveza (pogl. 33-34)
- Gradnja Šatora sastanka i posvećenje (pogl. 35-40)

Podjela i raspored

S gledišta otkupljenja mogu se prepoznati 3 odsjeka:

Povijest otkupitelja (Mojsije)	poglavlja 1 i 2
Povijest otkupljenja	poglavlja 3 do 14
Povijest otkupljenih	poglavlja 15 do 40

Podjela i raspored

Vrijedna je spomena i sljedeća podjela:

1. povijest	poglavlja 1 do 19
2. Zakon	poglavlja 20 do 24
3. klanjanje	poglavlja 25 do 40

U kontekstu Petoknjižja, 5 Mojsijevih knjiga, Izlazak zauzima ovo mjesto:

1. Mojsijeva	- U početku	grijeh
2. Mojsijeva	- Ovo su imena	otkupljenje
3. Mojsijeva	- I zazvao je	svetost

4. Mojsijeva	- U pustinji	hodočašće
5. Mojsijeva	- Ovo su riječi	nagrada

Izabranje otkupitelja

Poglavlja 1–4

Izraelovi sinovi, nositelji obećanja, (Jakovljevi, Božjega kneza) u Egiptu

Mojsije, osloboditelj: 40 godina Egipat, 40 godina Midjan, 40 godina putovanje pustinjom

JHWH planira spasenje svoga naroda po svom sluzi Mojsiju

3+3+3+1 zala

Poglavlja 5–11

Znakovi i čudesa (za Izrael i Egipat)

Božja jaka ruka, **Božji prst**

Veliki sudovi (**neizravni i izravni**)

Egipatski bogovi, na čelu s faraonom, bivaju udareni,

jer je BOG veći.

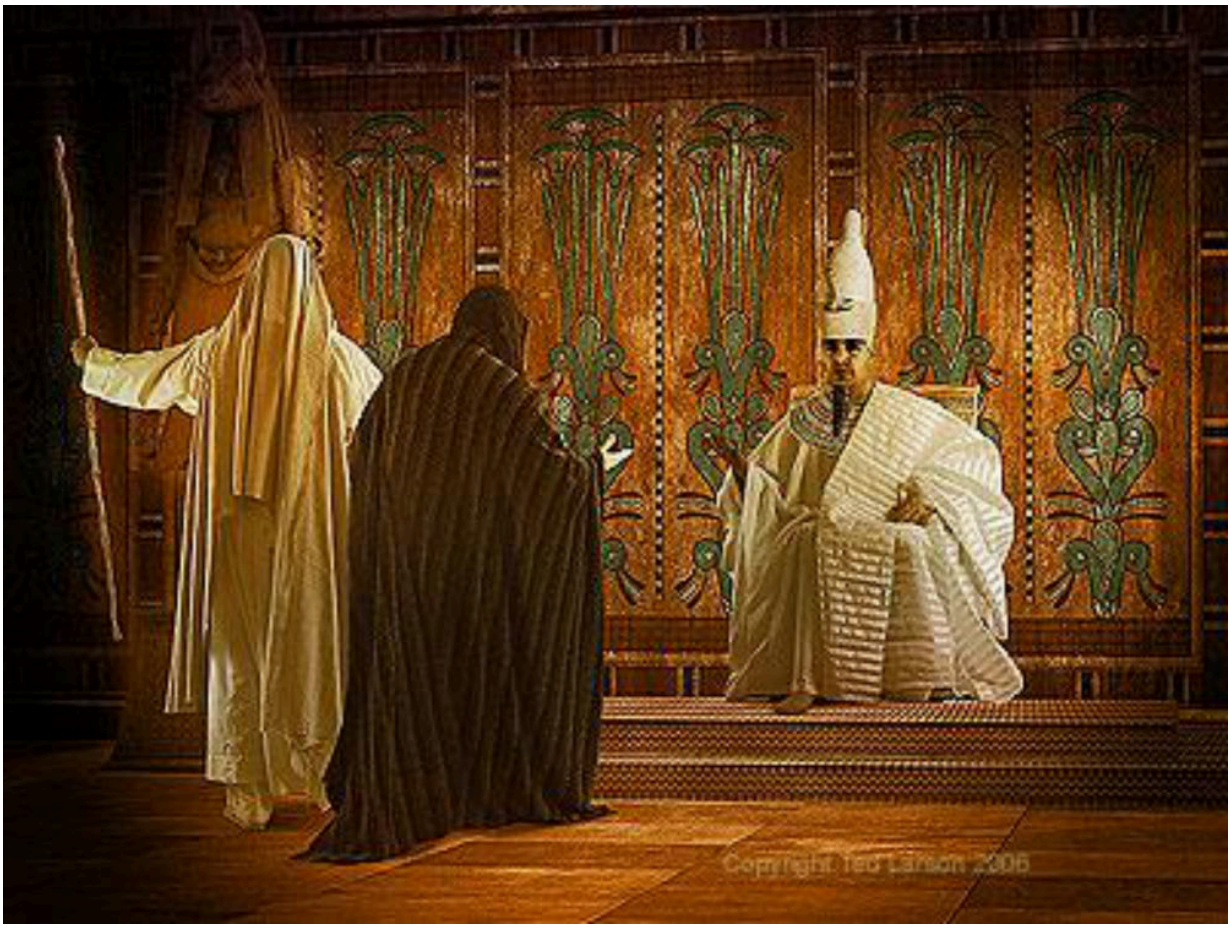

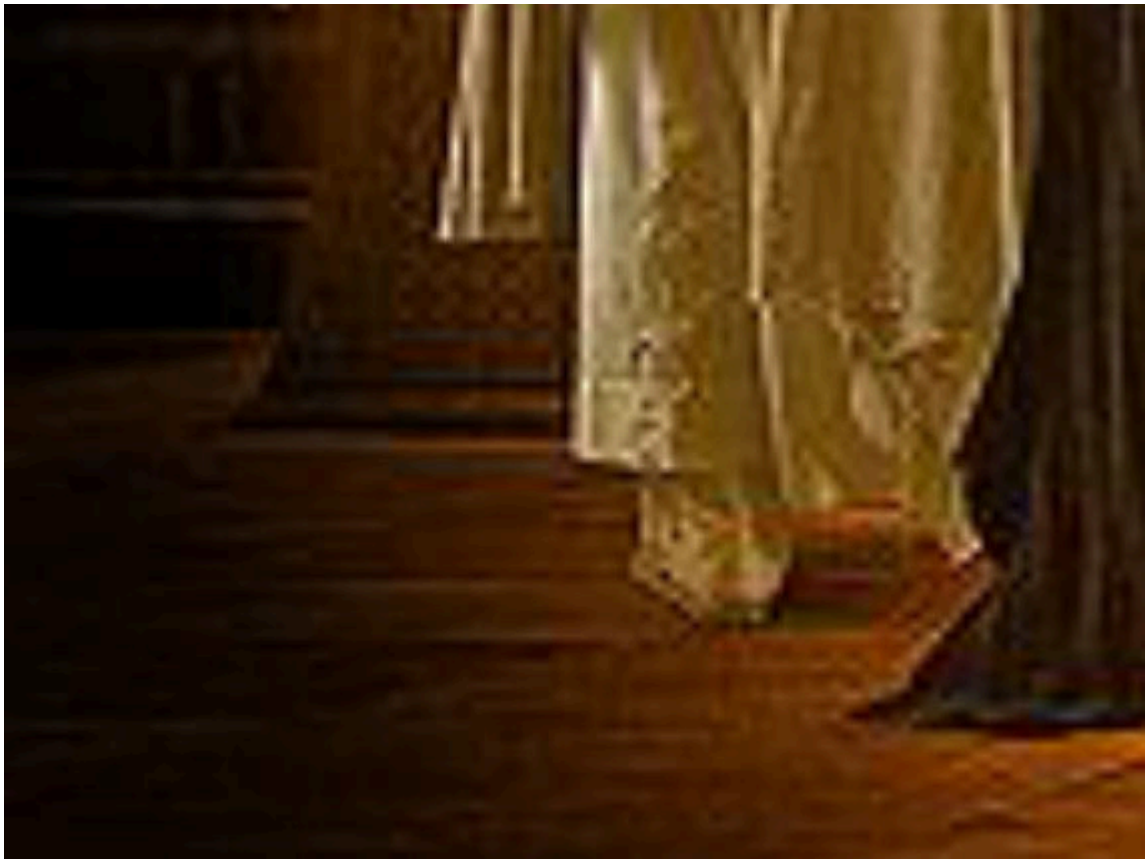

3+3+3+1 zala

Poglavlja 5–11

Proročka tumačenja

Mojsije je odbačen kao Krist, odlazi u Midjan i ženi se, kao Krist Crkvom iz pogana, zatim se vraća da se prizna svom starom narodu, koji biva spašen kroz velike sudove i nevolju.

Sva se zla ponovno pojavljuju u Otkrivenju (16,9). Prva 3 još doživljavamo i mi, dok se ne napravi razdvajanje. Kad budemo na nebu, doći će posljednja i najgora zla.

3+3+3+1 zala

Poglavlja 5–11

1. Voda Nila u krv
2. Žabe
3. Komarci
4. Obadi
5. Pomor stoke
6. Čirevi
7. Tuča
8. Skakavci
9. Tama
10. Smrt prvorođenaca

Copyright Ted Larson 2006

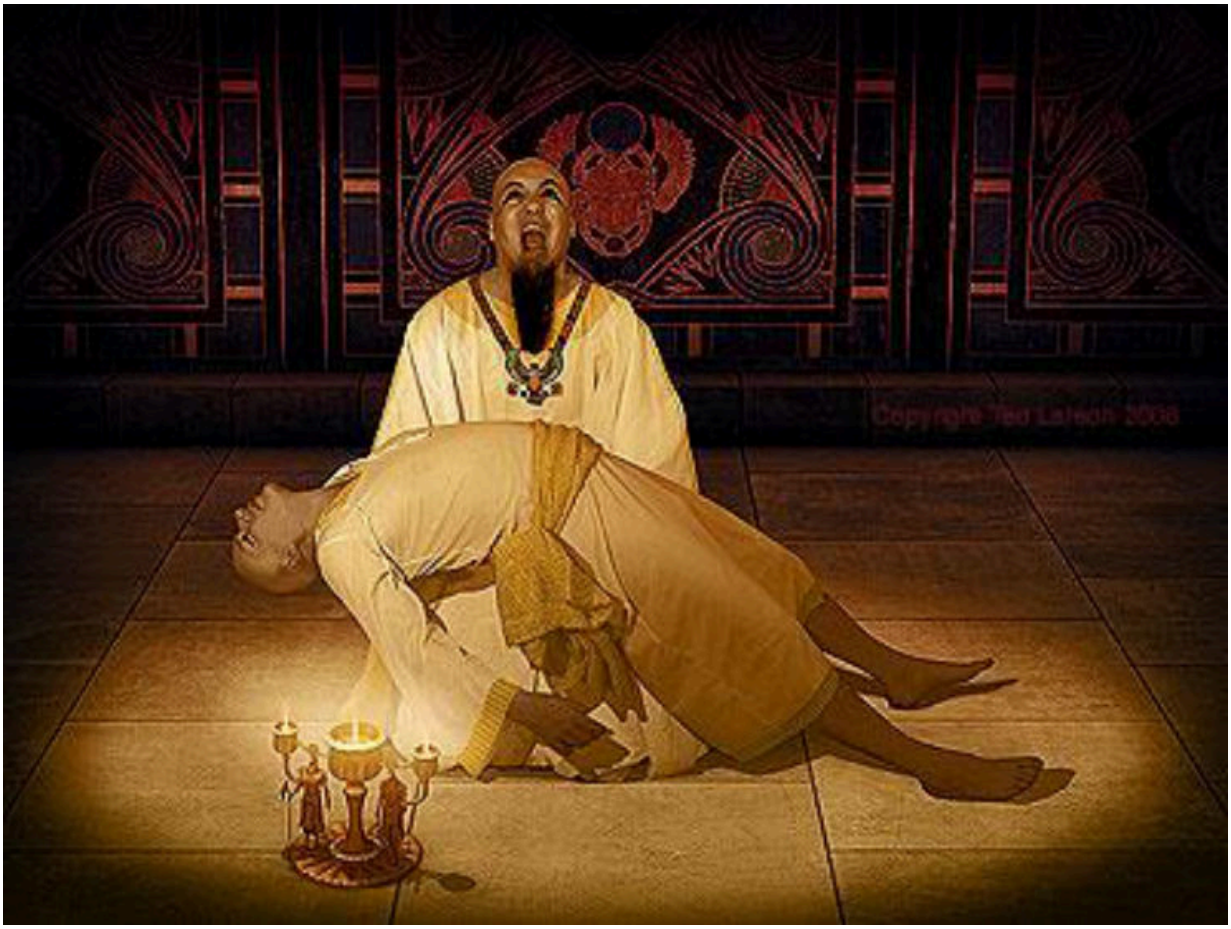
Copyright Ted Larson 2006

Pasha i izlazak

Poglavlja 12–15

Pasha je središnji događaj SZ-a

Janje je najpoznatija predslika Krista: jer i naša je Pasha, Krist, žrtvovana! 1 Kor 5,7; 1 Pt 1,19 i dr.

U budućnosti će i svjetsku povijest određivati Janje i dovesti je do cilja. (Otkrivenje)

Posljednje bi zlo pogodilo i Izrael da Janje i krv Janjeta nisu napravili razdvajanje!

Gospodnja Pasha

Poglavlje 12

- Početak mjeseci
- Janje bez mane i bez prijekora
- 4 dana u kućama na čuvanju
- Krv na dovratnicima i nadvratniku
- Cijelo pečeno, cijelo pojesti, s gorkim travama
- Spremni za polazak
- Vječni spomen
- Blagdan beskvasnih kruhova
- Izlazak

Izlazak

Poglavlja 13–15

Pravo prvorođenstva

Stup od oblaka i od ognja

Dramatično spasenje na Crvenom moru

Faraonova propast

Pjesma otkupljenja

Crveno more i njegovo značenje

Otkupljenje i oslobođenje

> *Ne bih htio, braćo, da ne znate da su naši očevi svi bili pod oblakom i svi prošli kroz more,*
> *i svi su bili kršteni u Mojsija u oblaku i u moru, 1 Kor 10,2*

Veliko Božje spasenje, opisano u Poslanici Rimljanima, ključ je za Pashu i Crveno more u duhovnom smislu Pisma. Pasha je zaštita pod krvlju, Crveno more oslobođenje iz moći grijeha.

Početak lutanja pustinjom, prva 3 mjeseca

Poglavlja 15,22–18

Prve lekcije u pustinji

- Mara i Elim
- Mana: kruh s neba
- Voda iz stijene
- Borba s Amalekom
- Jitro i njegov savjet
- (Vrijeme bez Zakona)

Slajd 25

(Karta: tradicionalni put izlaska od delte Nila preko Sinajskoga poluotoka do gore Sinaj i dalje u Kanaan; natpisi na engleskom.)

2 druga moguća puta

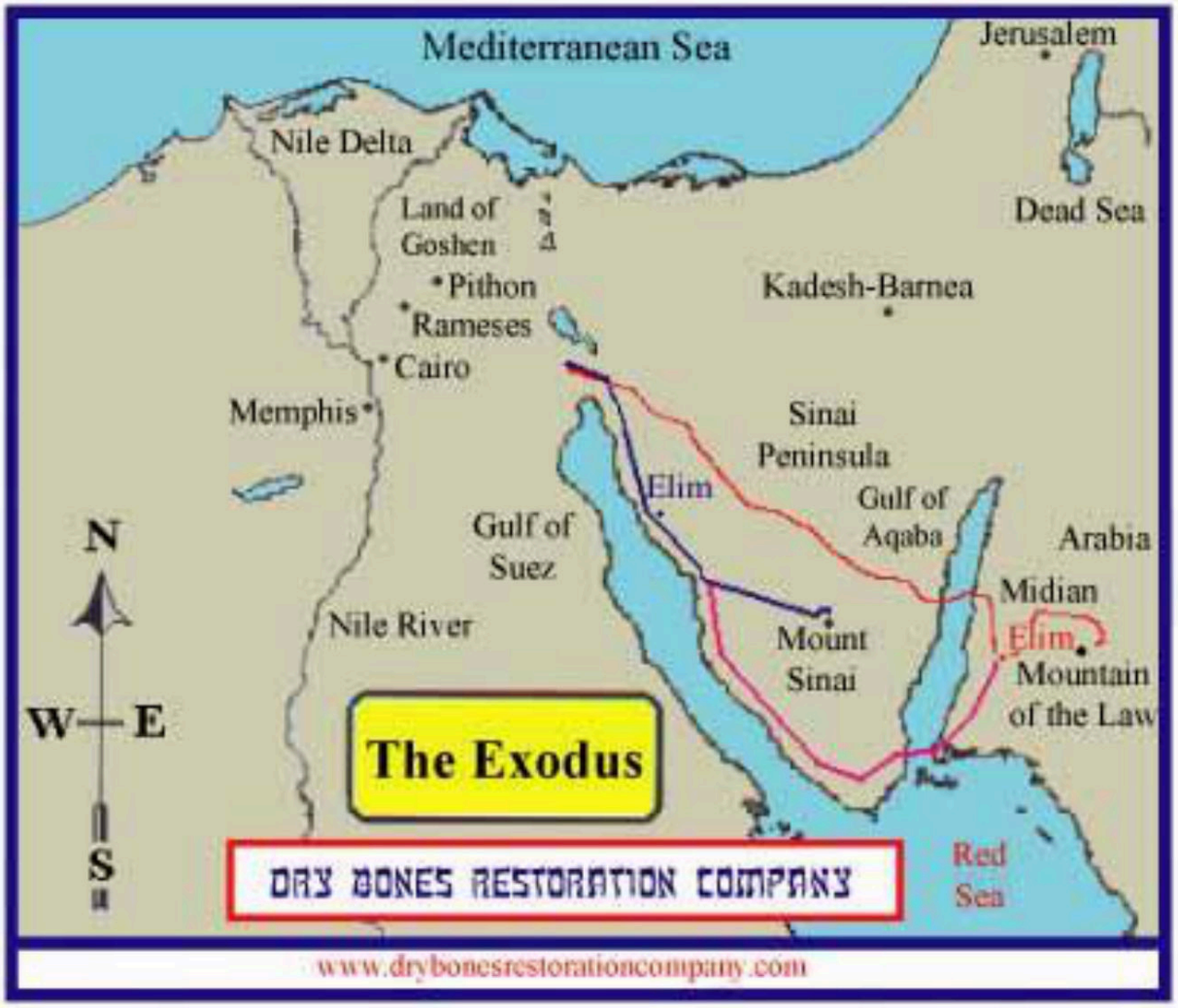

(Karta: dva druga moguća puta izlaska od Ramsesa preko Sinajskoga poluotoka odnosno u Midjan; natpisi na engleskom.)

Savez i Zakon

Poglavlja 19–24; 32–34

Mojsije se popeo (Sinaj) da se susretne s Bogom. .....

„Vidjeli ste što sam učinio Egipćanima. Doživjeli ste da sam vas nosio kao na orlovskim krilima i doveo vas ovamo **k sebi**.

Ako me sada budete slušali i držali moj savez, bit ćete među svim narodima moje osobno vlasništvo. Jer meni pripada sva zemlja. Bit ćete mi **kraljevstvo svećenika, svet narod**!“

Sav je narod bio složan: „Učinit ćemo sve što je rekao Jahve!“ Izl 19,4-8

Gora Sinaj i stari savez

Jer Hagara je gora Sinaj u Arabiji, a odgovara sadašnjem Jeruzalemu, jer je s djecom svojom u ropstvu; Gal 4,25

Jer niste pristupili [gori] koja se mogla opipati, i zapaljenom ognju, i mraku i tami i oluji, ... Heb 12,18

nego ste pristupili gori Sionu i gradu Boga živoga, nebeskom Jeruzalemu; i mirijadama anđela, ... Heb 12,22

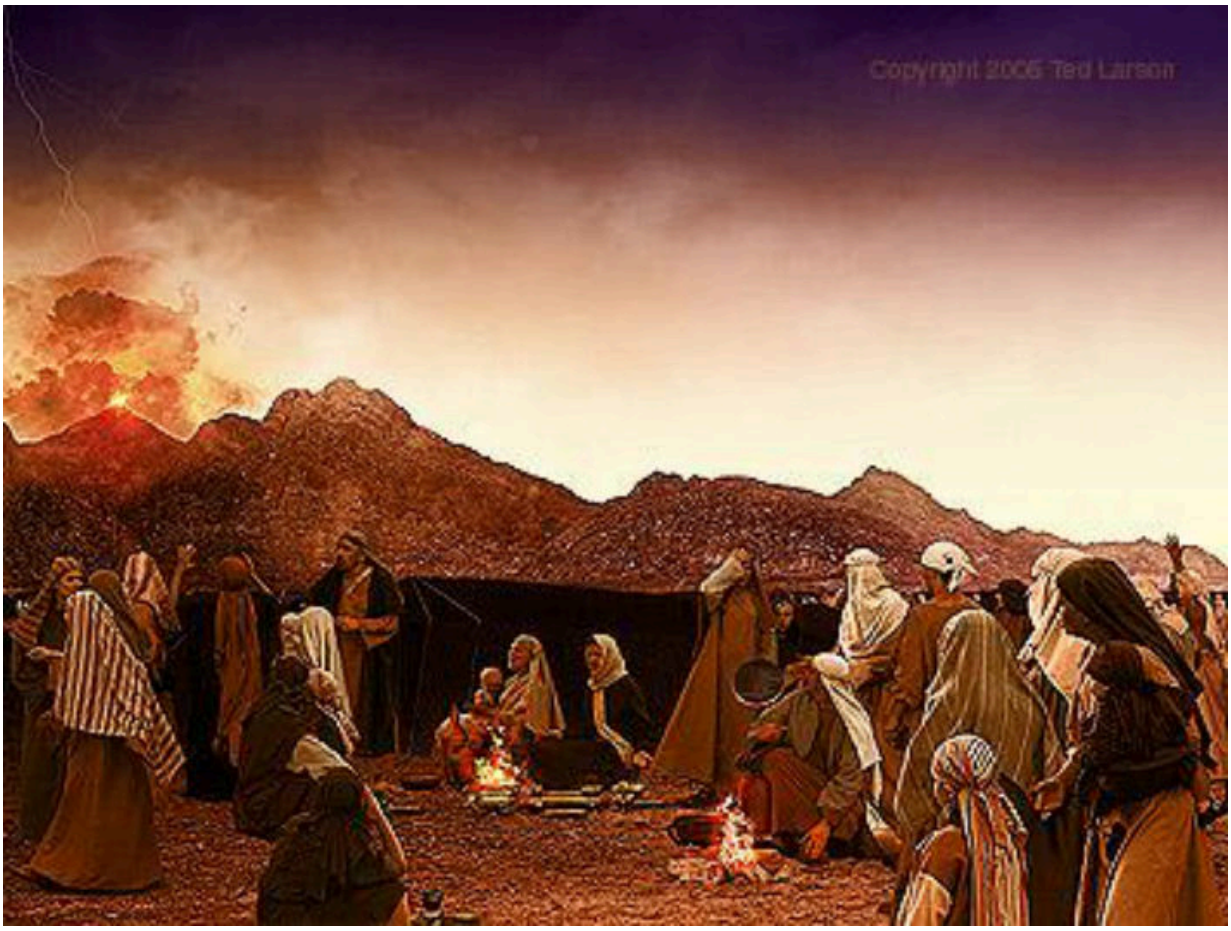

Zapovijedi – Dekalog: 10 riječi

10 zapovijedi srce su svih zapovijedi za Izrael.

„I objavio vam je svoj savez, koji vam je zapovjedio vršiti, deset riječi; i napisao ih je na dvije kamene ploče“. Pnz 4,13

U Mojsijevu Zakonu ima točno 613 moralnih, pravnih, građanskih, obrednih i drugih zapovijedi

Božja objava

Bog se Mojsiju objavljuje imenom „JHWH“

Bog se objavljuje po „Anđelu Gospodnjem“

Bog se objavljuje u posebnim prirodnim pojavama:

- Gorući grm
- Stup od oblaka
- Stup od ognja
- U gori koja gori, u oluji, uz zvuk trube

Mojsije vidi Božju slavu straga

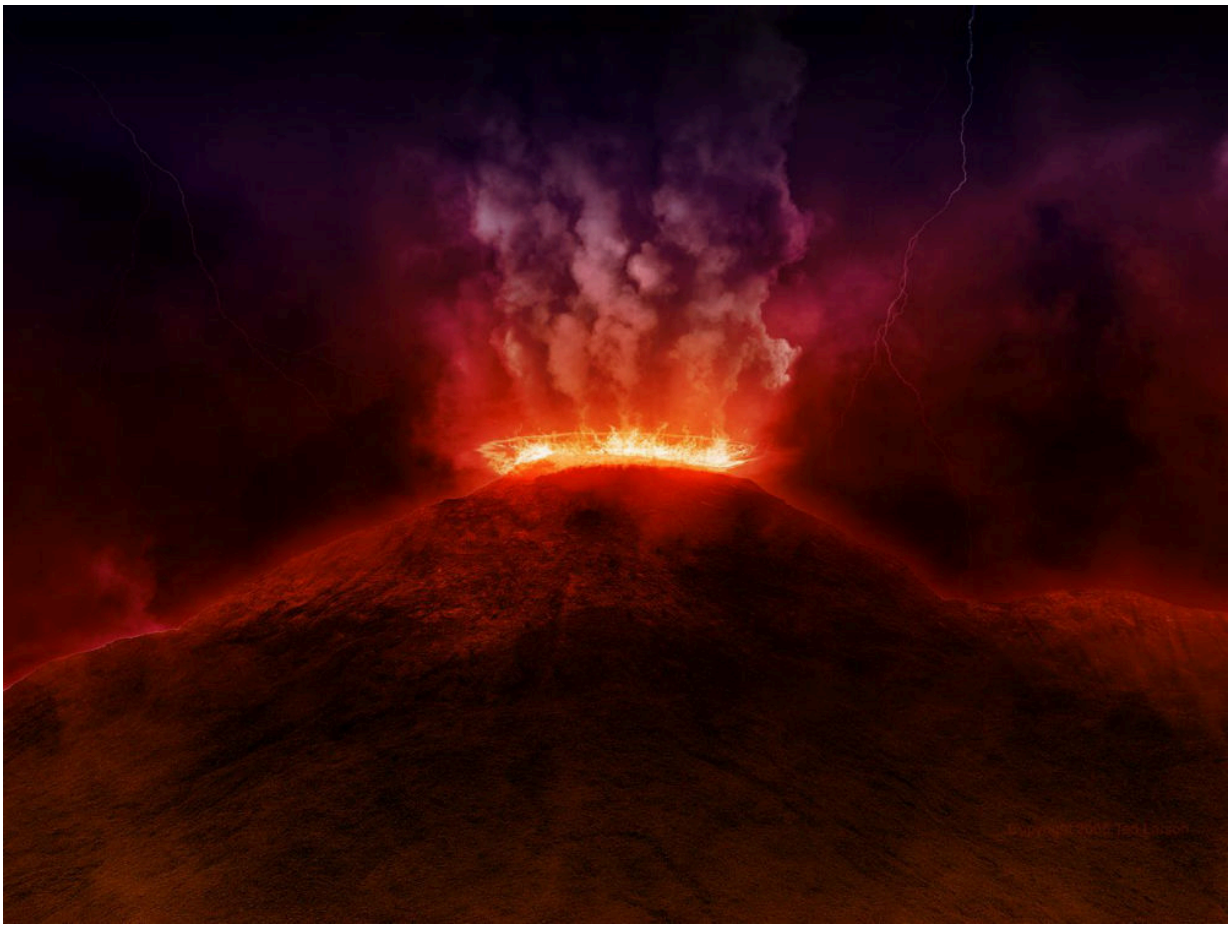

Sklapanje saveza, kršenje saveza, obnova saveza

Mojsije posrednik i zagovornik na gori

U taboru: idolopoklonstvo oko zlatnoga teleta

Ps 106,23 Tada je rekao da će ih istrijebiti, da nije Mojsije, njegov izabranik, stao pred njega u procijep da odvrati njegovu jarost da ih ne uništi.

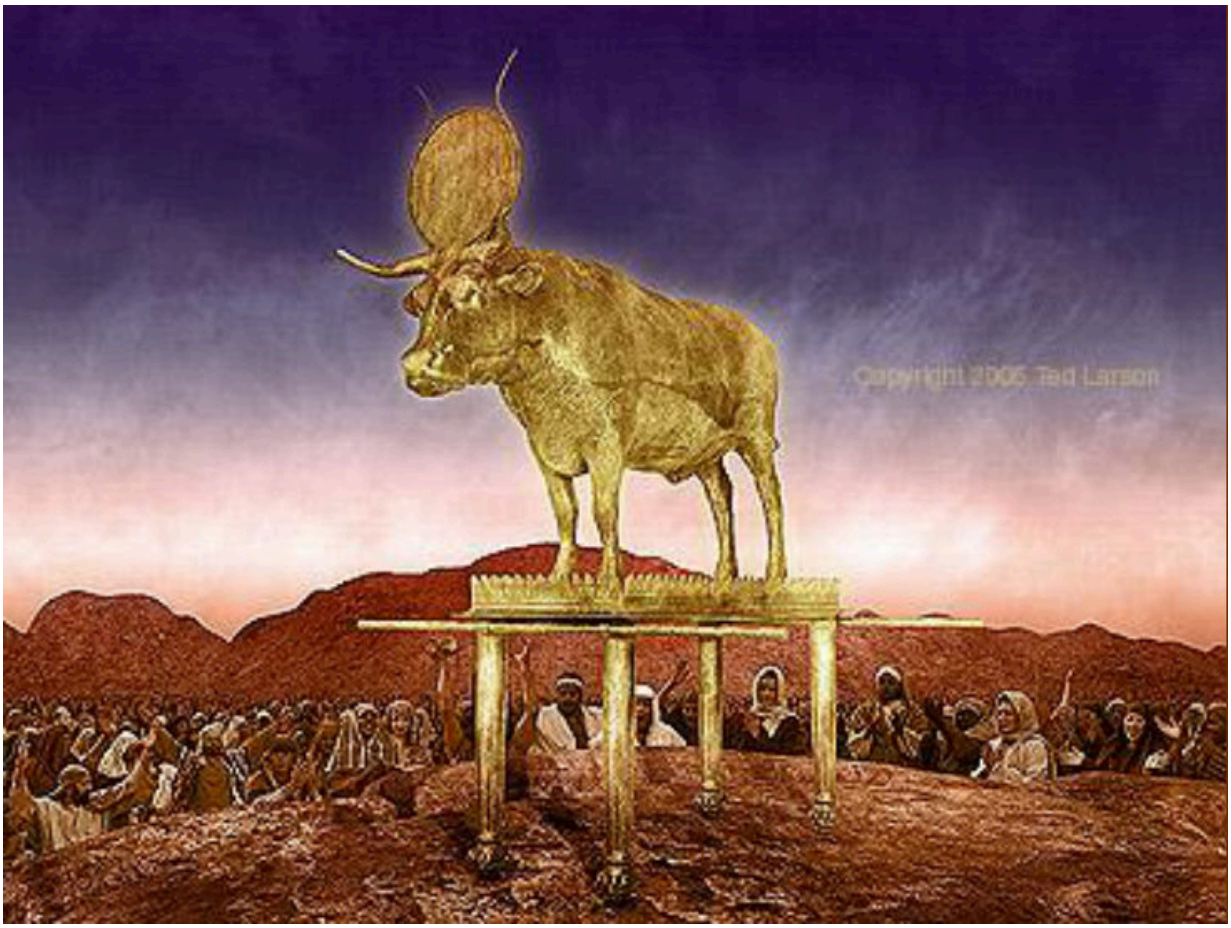
Copyright 2005 Ted Larson

„Pokretni“ hram

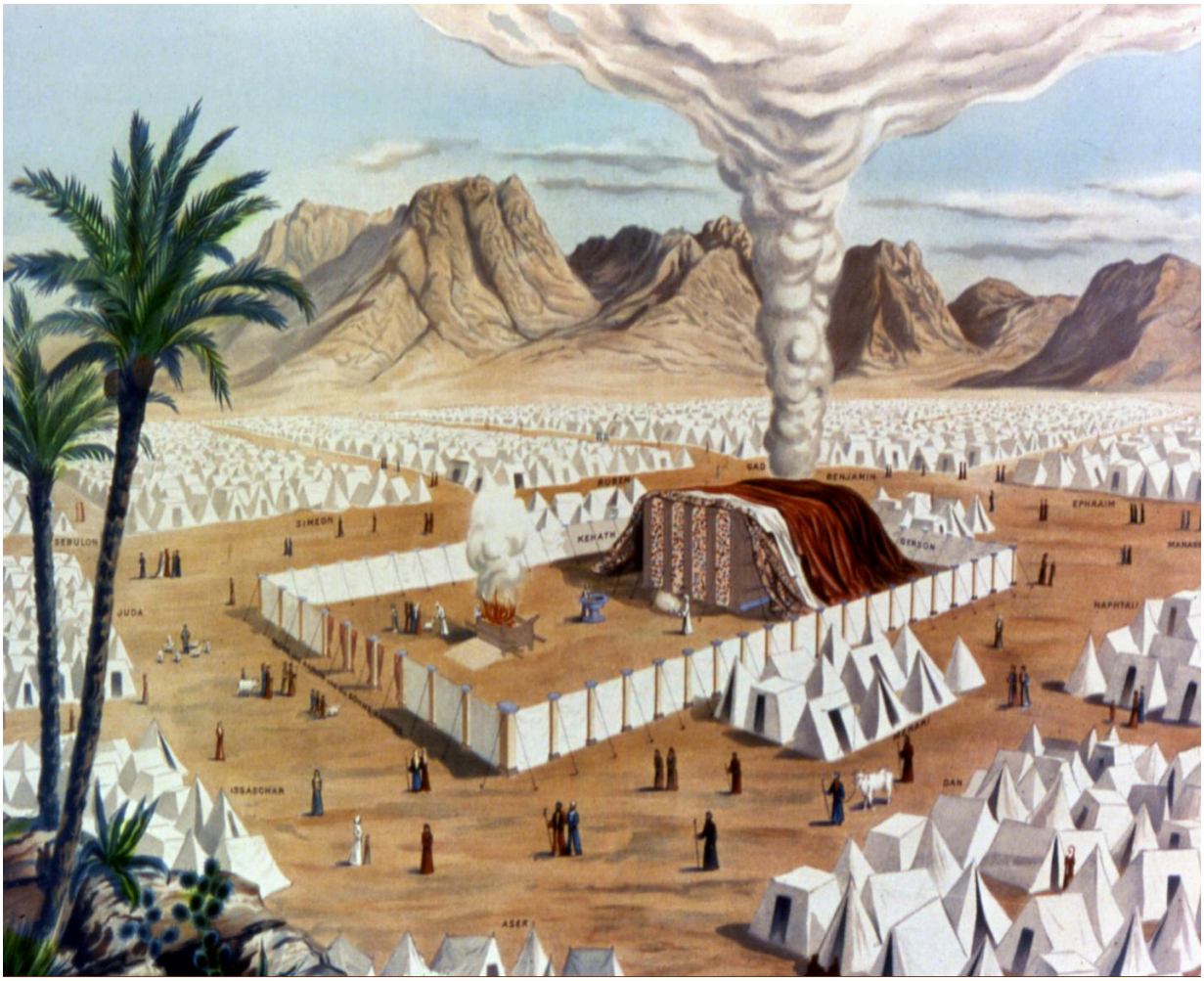

„Neka mi sagrade svetište, jer želim prebivati među njima. Pokazao sam ti uzorak toga prebivališta zajedno s njegovim predmetima. Prema tome ga trebate sagraditi.“ Izl 25,8+9

Neka mi načine svetište, da JA prebivam usred njih.

Izl 25,8

Glavni dijelovi:

- Ograda predvorja
- Ulaz
- Predvorje
- Žrtvenik za paljenice
- Umivaonik
- Šator sastanka

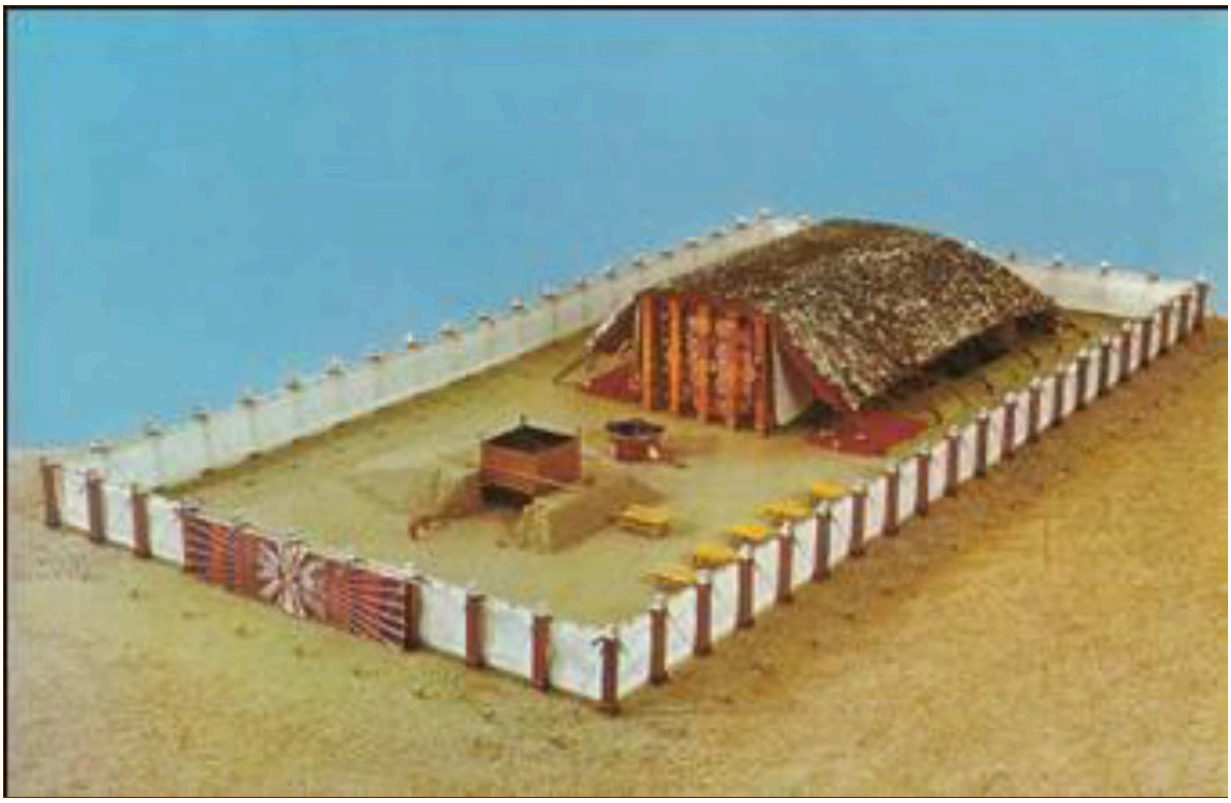

Pogled odozgo: Šator sastanka

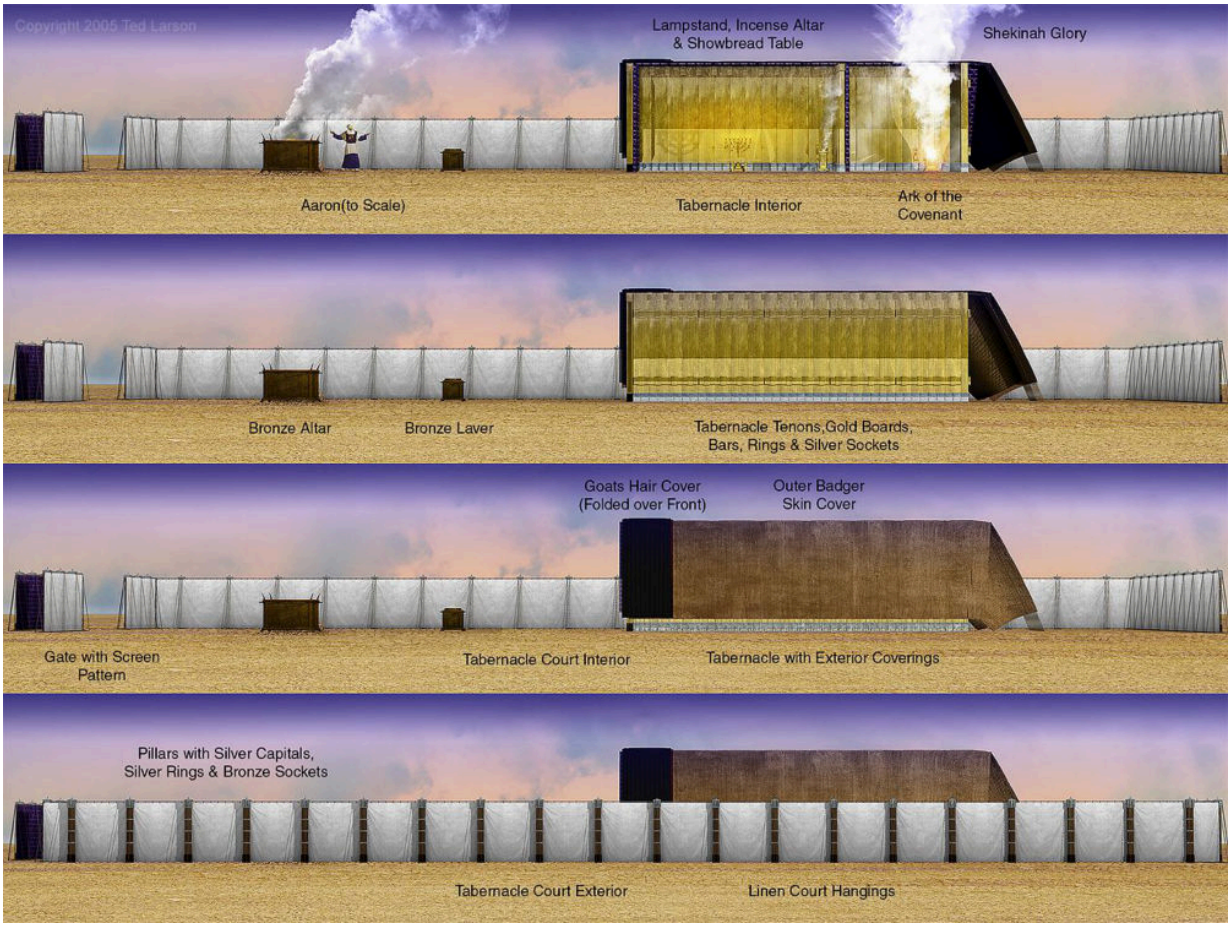

(Slika: Šator sastanka u četiri prikaza, od unutarnjih predmeta do vanjskih pokrivača i ograde predvorja; natpisi na engleskom.)

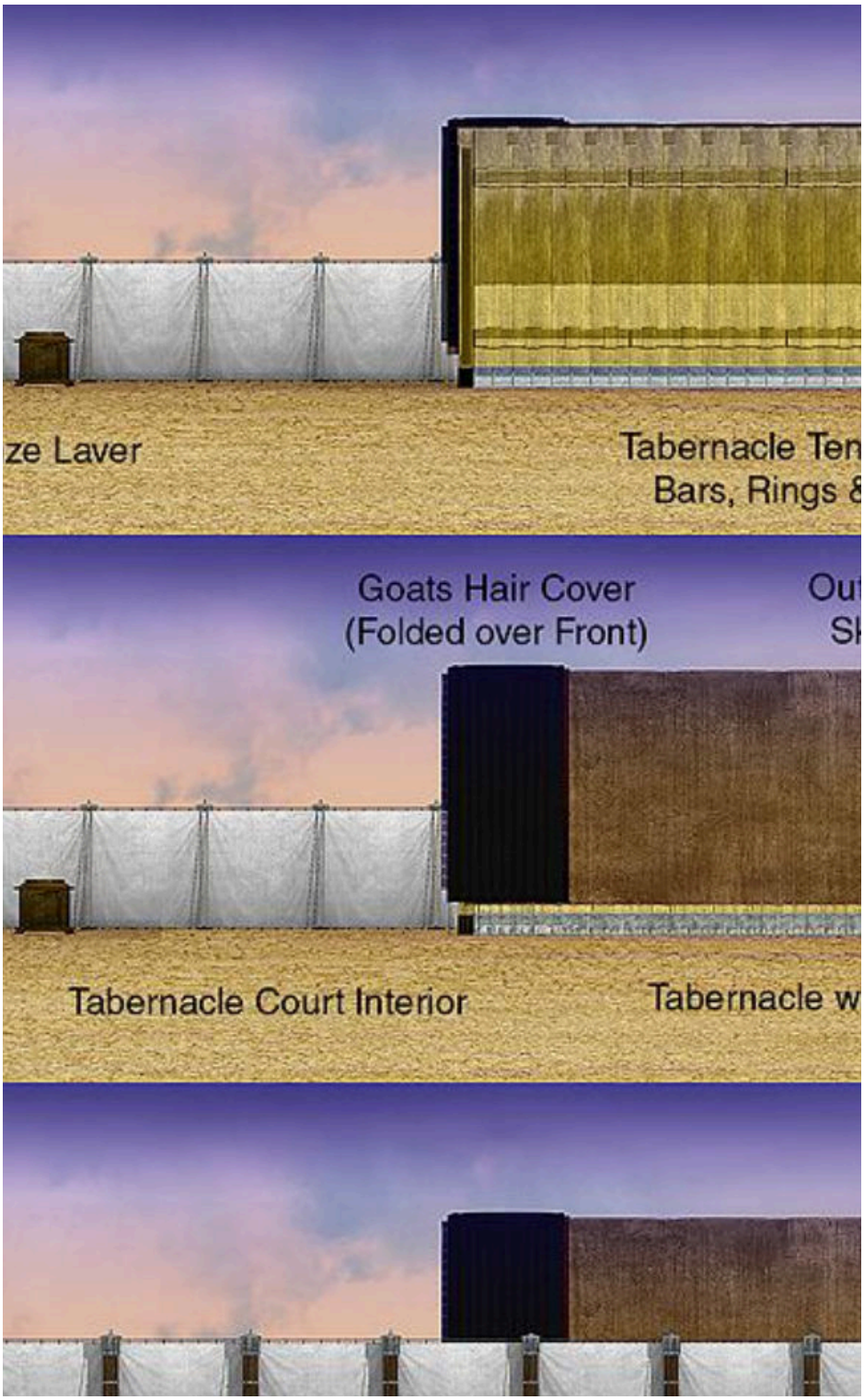

Simbolika Šatora sastanka

Šator sastanka upućuje na *Krista*.

„I Riječ je tijelom postala i ‚nastanila se pod šatorom' među nama!" Iv 1,14

Šator sastanka govori o Crkvi. Šator sastanka bio je Božje prebivalište u SZ-u, Crkva je Božji stan u Duhu u NZ-u (Ef 2,22). Zajednica se u novom stvorenju naziva „Božjim šatorom". (Otk 21,3).

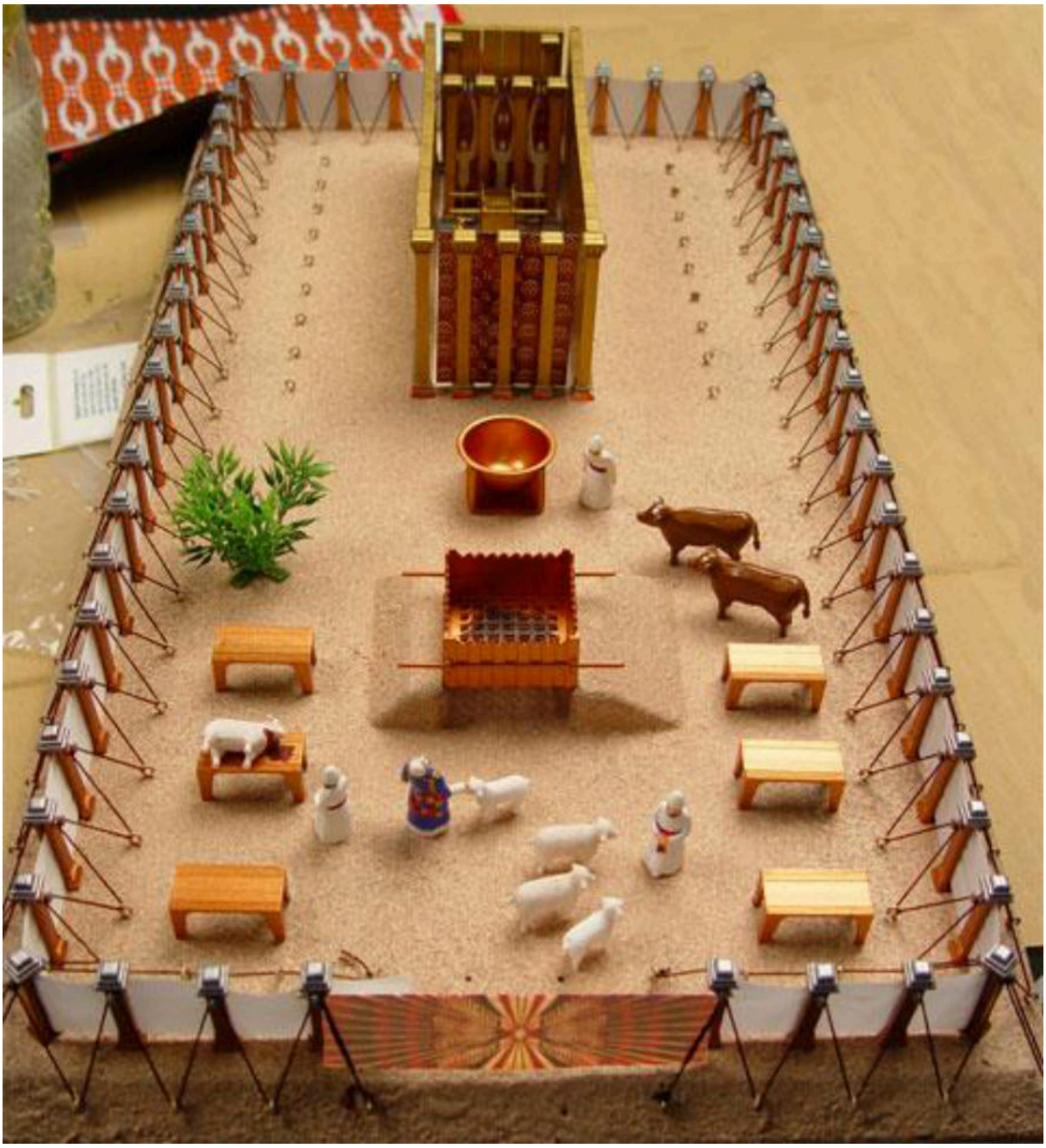

Simbolika Šatora sastanka

Šator sastanka govori o *nebu*.

Ne o nebu s oblacima (to je prvo nebo) ni o zvjezdanom nebu (to je drugo nebo), nego o trećem nebu (2 Kor 12,2) – Božjem prebivalištu. Heb 9,23-24

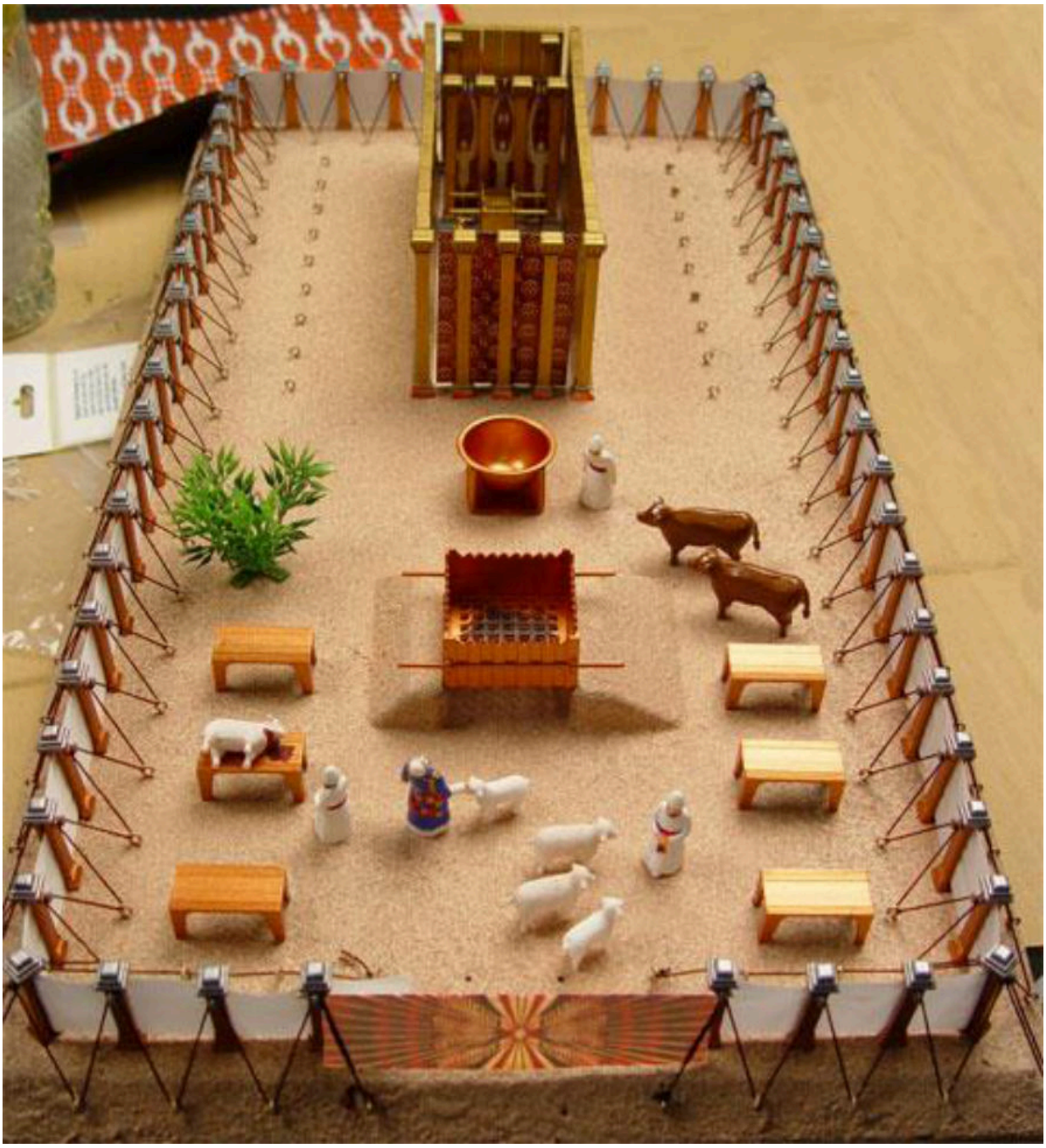

Kovčeg saveza

Božje prijestolje usred naroda

... i kovčeg saveza, posvuda obložen zlatom, u kojem je bio zlatni vrč s manom, i Aronov štap koji je propupao, i ploče saveza; Heb 9,4

Copyright 2005 Ted Lapo

Stol kruhova prinošenja

I uzmi najfinijega brašna i od njega ispeci dvanaest pogača: od dvije desetine neka bude jedna pogača.

I poredaj ih u dva sloja {ili: reda}, po šest u jedan sloj, na čisti stol pred Gospodinom.

I na svaki sloj stavi čistoga tamjana, i neka bude kruhu za spomen, žrtva paljena Gospodinu.

Stol kruhova prinošenja

Subotu za subotom neka ga stalno postavlja pred Gospodinom: vječni savez sa strane Izraelovih sinova. I neka pripada Aronu i njegovim sinovima, i neka ga jedu na svetom mjestu; jer kao presveto od žrtava paljenih Gospodinu neka pripada NJEMU: vječna uredba. Lev 24,5-9

Krist okrunjen na Božjem prijestolju naša je hrana.

Kruhovi su slika Crkve, sastavljene od Židova i pogana.

Zlatni sedmokraki svijećnjak

Izvor svjetla u svetištu: Krist.

Iskovan, od jednoga komada zlata.

Svjetlo svijeta (Iv 8,12)

Duha Svetoga (Ef 1,17-18)

Vjernike (Ef 5,8-10)

Zlatni kadioni žrtvenik

Mjesto klanjanja – Kristov ugodni miris

Dvaput na dan sveti kâd

Krist, naš veliki svećenik, vodi naše klanjanje.

Vjernici kao klanjatelji

Heb 13,15

Otk 5,8

Žrtvenik za paljenice

Križ na Golgoti!

Ne možete piti Gospodnju čašu i čašu demonsku; ne možete biti dionici **Gospodnjega stola** i stola demonskoga. 1 Kor 10,21

Mi imamo **žrtvenik** s kojega nemaju pravo jesti oni koji služe šatoru. Heb 13,10

Mjedeni umivaonik

Budući da dakle, braćo, imamo pouzdanje za ulazak u svetište po Isusovoj krvi, novim i živim putem koji nam je otvorio kroz zavjesu, to jest svoje tijelo, i velikoga svećenika nad Božjom kućom, pristupajmo s istinitim srcem, u punoj sigurnosti vjere, srdaca poškropljenih i tako očišćenih od zle savjesti i tijela **opranoga čistom vodom**. Heb 10,19-22

Svećenici: Aron i njegovi sinovi

Pogl. 28 + 29

Njihova odjeća

Njihovo posvećenje

Svakodnevna paljenica

יוסף

Podizanje svetišta

Pojava Božje slave

Prvi je međucilj postignut 1 godinu nakon izlaska.

Crkva NZ-a

Vječnost

Dovedeni k Bogu!

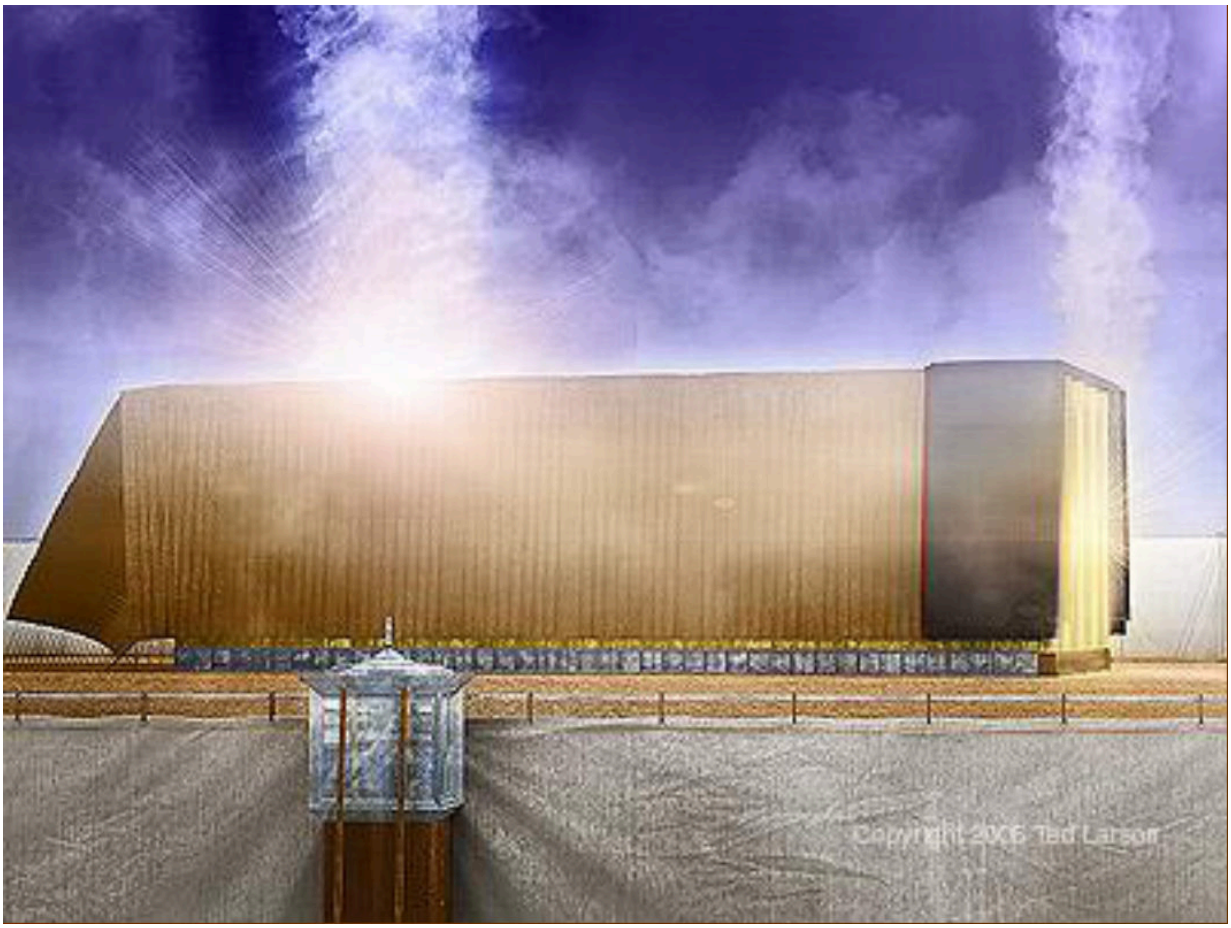
Copyright 2006 Tad Larson